XXXIII. évf. Cluj-Kolozsvár, 1923. Julius 7. szám.

Unitárius Közlöny

A VALLÁSOS ES ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

Főszerkesztő: Dr. BOROS GYÖRGY | Szerkesztő: PAP DOMOKOS

Előfizetési ár: Egész évre 20 L. Magyarországra: 26 L. Egyes szám ára 3 L. Akik a 20 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferencz-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitói-díj 100 L. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztároshoz küldendő Clujra (Kolozsvárra.)

Uj hang Debrecenből.

„Érik a gabona
Melegek a napok."
Petőfi.

Habár későre, de nem elkésve megérkezett hozzánk is a debreceni „Hit és Élet", Révész Imre református teológiai tanár lapja. Első száma a II. évfolyamnak, és ez minket igen közelről érdekel, mivelhogy egy másik lap cikkét, amely igy szólott „Unitáriusok Debrecenben" és amely bizonnyal sulyos dolgokat mondott a debreceni reformátusok ellen azért, hogy átengedték az unitáriusoknak a debreceni református templomot istentiszteletök megtartására.

El kell ismerni, hogy nem kicsiny eseményről van szó, mert azóta, hogy Dávid Ferenc Mélusékkal megtartotta vala nagy disputatióját (bizonyosan a református templomban) ilyen csodás dolog nem történt Debrecenben.

De hát változik az idő s változtat bennünket. A mai református lelkipásztor, hihetőleg püspöke tudtával, szivesen kinyitotta temploma ajtaját az unitáriusok előtt, hogy ott imádkozzanak az ők „egy igaz Istenökhez." Az égi Atya bizonnyal örvendezett az ő alföldi gyermekei atyafiságos jó cselekedetének, meg is hallgatta az unitárius lelkipásztor könyörgését, melyben hálálkodó szivvel áldást kért a jó „keresztyén" testvérre és gyülekezetére.

A „Hit és Élet" jóakaratu és csillapitó cikke egyben ki is oktatja „kálvinista magyarjait", mintha talán azok össze találnák téveszteni „az unitárius hitet, amelyben ami jó és szép van a tiszta szellemiség, puritán morál, nemzetkonzerváló erő — tulajdonképpen a kálvinizmus világfájának egy érdekes oldalhajtása".

Biztosithatjuk debreceni laptársunkat, hogy az unitárius nem szokott hálátlan lenni s talán lehetne ugy fogni föl azt a debreceni kirándulást is, mint gyermeki hálát, mely szerint az „oldalhajtás" azt a mije „jó és szép" elvitte a törzsökhez, hogy élvezhesse s talán gyönyörködjék is benne. És itt kezdődik valóban a dolog komoly

oldala. Az evangelium hirdetése nem privilégium. Az Isten igéje közös kincs. Ahhoz hozza férhet minden lélek és azt hirdetnie kell mindenkinek „alkalmas és alkalmatlan időben". Az Isten igéje olyan mint a buza-csira, ha jó földbe vettetik ki kél s ha napsugárt kap felnő, ha szélfuvás éri megerősödik és a vihar rombolását jobban kiállja.

Okos gazda nem emel kinai falat a vetése körül s ennek egészen igy kell lenni az evangelium magvával is. Nekünk nemcsak „a praktikus atheismus" pusztító viharja ellen kell védenünk népünk hitét és szivét, hanem a kommunizmus, bolsevizmus és hasonló „ideológiák" ellen, amelyek Középeurópa romjai fölött tombolnak.

Távol áll tőlünk, hogy tiszteletre kötelező debreceni barátainkat kioktatni szándékoznánk, de talán megengedhető az a figyelmeztetés, amely minden protestánsnak, tehát az unitáriusnak is szól, hogy lépjenek közelebb a nép szivéhez és táplálják a mai időhöz illő eledellel. A debreceni régi stilus kora tökéletesen lejárt. A „kálvinizmus" hangoztatása házilag lehet jó eszköz mindaddig amig morális puritanizmust jelent, de dogmai alkalmazása — ezer példa mutatja — nem terem jó gyümölcsöt.

Érik a gabona, melegek a napok. Az aratni való gabona sok, az arató kevés. A régi jó székely szokás azt tartotta, hogy a gyengébb gazdának segitségül küldötték az erősebbek a fiatalokat egy jó délutánra, néha egész napra is.

Igy „vették nehány óráig igénybe a debreceni református egyház szivességét" a „bérces kis hazájukból ostorral kivert nemes székely atyánkfiai, hű unitáriusok és jó keresztyének". Szépen és a mai idők lelkét helyesen fölismerő szavakkal mondja a „Hit és Élét" cikke: „különös hálát kell adni a sziveket mozgató Istennek, hogyha ezek a hazában honjukat nem lelő magyar testvéreink uj lakóhelyükön is megkeresik ősi hitük gyakorlására a módot, gyökeréből kiszakgatott lelkük számára a közös imádás tüzhelyét".

Mi itt Erdélyben már több száz év óta járunk egy templomba református testvéreinkkel. Az uj idő arra is megtanitott, hogy egy iskolában tanitsuk gyermekeinket és együtt járjuk a Kálváriát nemcsak velük, hanem róm. katholikus és evangelikus magyar testvéreinkkel is. Ilyen az Isten munkája, aki minden rosszból jót hoz számunkra.

Dr. Boros György.

A nyár nem szokott háládatlan lenni. Aki szorgalmas volt ősszel és mélyen szántott, kap tőle magasra nőtt és telt buzakalászt. Aki tavasz kezdetén szorgalmasan gyomlálta a töviset, kap tiszta buzaszemet. A jóért jóval szoktunk fizetni. Istennek legtetszőbb az a fizetés, amelyet az ő magas céljai megvalósitására forditunk. És ő azt mondotta: legyetek tökéletesek. A tökéletesség a lélek mivelésével kezdődik. Adjatok az iskolának abból, amit Isten nektek adott, mert akkor kedvesek lesztek Isten előtt.

Tóth Olivérné 'Sigmond Gizella.

Egy derék, kedves, szeretetreméltó nőt kisértünk nemrég utolsó utjára, Torda város társadalmának sokáig munkás tagját: Tóth Olivérné 'Sigmond Gizellát.

Tordaturban született 1856-ban, Marosvásárhelyt végezte a felső leányiskolát. Elemi tanitónői oklevelét 1875-ben Kolozsvárt szerezte meg, majd a budapesti polg. iskolai tanitónőképzőbe ment, hogy a nyelv-, történettudmányi szakotv égezze. 1876-ban Brassóban áll. elemi iskolai tanitónő lett, 1881-ben nevezték ki a tordai áll. polgári leányiskolához rendes tanitónővé; mivel azonban itt mennyiségtan tanitóra volt szükség, az éles esszü, gyors felfogásu leány magánuton megszerezte a mennyiség-természettudományi szakra képesitő diplomát. Ez időtől kezdve évtizedeken át volt a tanügynek buzgó munkása. Tanitványai, mint jótékony napsugárra, ugy emlékeznek vissza az ő derüs, kedves, jóságos lényére. Mint az iskolai takarékpénztár kezelője, korán takarékosságra szoktatta növendékeit s biztatására a kisleányok gyermekes buzgalommal gyüjtögették a 10—20 filléreket.

Nehány, főleg a természettudományok köréből vett, érdekes felolvasást tartott, ilyenek „A természettudományok alkalmazása a háztartásban", „Az ember viszonya az állatvilághoz" és mások. Hogy mennyire meg tudta nyerni hallgatóit, leginkább bizonyitja az, hogy volt felolvasása, melyet közkivánatra ujabb összejövetelen meg kellett ismételnie. Igen jól sikerült néhai Májay István tordai tanárról tartott emlékbeszéde. „A vallásos és erkölcsös nevelésről" készitett dolgozata kitünő megfigyelő képességről, tudatos nevelői munkásságáról tanuskodik.

1914-ben a polgári leányiskola igazgatójává lett. Az első háborus évek alatt az őt minden munkájában jellemző lelkességgel dolgozott azon, hogy őmaga és iskolája kivegye részét a nőket megillető háborus munkákból.

Az iskolai élet azonban életének csak egyik oldala volt. Még 1884-ben felesége lett Tóth Olivér későbbi városi tanácsosnak, kivel mindvégig a legharmonikusabb életet élte. Amilyen lelkes és kedves az iskolában, ugyanolyan volt otthonában is. Olvasottsága, szellemes megjegyzései, beszélgetés közben hirtelen felvillanó ötletei társalgását különösen vonzóvá tették. Embertársai megitélésében nemes optimizmus vezette. Mindenkiben akart és tudott méltánylandó vonásokat felfedezni; fölényes intelligenciáju emberek módjára sokat megértett és sokat megbocsátott.

Gyerekei nem voltak s házuk mégis mindig hangos a gyer-

mekektől. Unukahugai, öccsei, rendre amint felcseperedtek s a tordai polgári iskola vagy gimnázium tanulóivá lettek, évekig találtak igazi otthont Gizella nénijüknél s élvezték és érezték az ő szerető édes anyai gondozását. S ennek a második otthonnak s önzetlenségében valóságos édes anyai szeretetnek melege kiséri őket tovább is egész életükön át.

1916-ban 40 évi müködés után nyugalomba vonult, hogy lelkiismeretes munkája jutalmaképpen férjével együtt élvezze otthonát, kertjét, virágait s gyönyörködjék rajongásig szeretett testvérei gyermekeinek haladásában. A sors azonban nem engedte, hogy ezek az évek derüsek legyenek. Egyre sulyosodó betegség tette nehézzé, később már-már elviselhetetlenné életét, mig végre 1922 november 22-én a halál jótékonyan megváltotta gyötrelmes szenvedéseitől.

Értékes egyéniségének emlékét szeretettel őrzik rokonai, ismerősei, hálával és elismeréssel egykori tanitványai.

Torda. **Varga Ila.**

A buzakalász.

Buzakalász szerelmesem feléd fordul tekintetem. Rád gondolok, ha álmodom, tőled várom boldogságom.

Egy parányi szem voltál csak, mikor kezemben fogtalak. Félve, bizva szórtam veled társaidat fölpuhitott jó földembe. Elfedtelek puhán, simán. Hivtam rád az esőcseppet. Vártam, lestem mozdulásod. Mikor pirossas kis ujjad fölnyujtottad s intettél a napsugárnak, első örömhir volt nekem. Már tudtam, hogy találkozunk. Tudtam, hogy ha lejár a tél, elmégy rólad a hószemfedél, ujból keresed a napot, tagba szakadsz, magasra nősz, szép sudar termeteddel, pirosló nemes arcoddal csábitni fogsz minden embert.

Itt vagy, szép vagy s én bámullak és szeretnék harsogó fürjmadár lenni, lábadhoz fészkemet rakni. Szeretnék melletted élni, pitypalattyot énekelni. Fiaimat fölnevelem, nagy gonddal megtanitom, hogy tégedet becsüljenek, mindig hiven szeressenek, mert te voltál őrizőjük, elfedőjük, puha ágyban ringatójuk.

Buzakalász, aranytenger, szeret téged a szellő is. Reád borul, ringatózik, végig szalad s ujra kezdi. Jobban szeret a napsugár. Ő hivott ki a föld alól, ő emelt föl a magasba, szép szinedet rád lehelte, gyöngyszem magvad megérlelte, megizente, hogy fonjanak koszoruba, vigyenek be a templomba. A fürj helyett az orgona, fiuk, leányok s minden hivő éneklése kedves neked. Te dal mellett születtél, daltól nőttél és megértél s ugy is kivánsz élni tovább.

Te hallhatod urimáját. Te érted a buzgó kérést, megadod a jó kenyeret minden napra.

Buzakalász Istenáldás. Én szeretlek, magasztallak. Az Istennek meghálállak.

Leányoknak legszebb ajándék: Szivemet hozzád emelem... női imádságos könyv. Kapható a kiadónál.

TŰZHELY MELLETT.

„Az atyák nagy számot adnak azért, hogy a fiakat nagyobb gondviseléssel nem nevelik!“*)

Irta: **Péter Lajos.**

(Dávid Ferencz-Egyleteink szives figyelmébe!)

Csaknem egy esztendeje már, hogy Segesváron a Petőfi szellemétől ihletett magyarság ajkiról elhangzott a szent fogadás: „*Vagyonunkat s ha kell életünket hitvallásos iskoláinkért!*“ Akik e szép és fölemelő jelenetnek tanui valánk, hinni és bizakodni kezdettünk, hogy felekezeti iskoláinkat, az erdélyi magyarságnak e végvárait a poklok kapui sem dönthetik meg! A megnyilvánult lelkesedés láttára ki ne bizott volna abban, hogy iskoláink fennállása időtlen időkig biztositva van? Ki ne hitte volna szentül, hogy elszedett alapitványi birtokainkat a hivők áldozatkészségének soha el nem apadó forrása fogja helyrepótolni? Sokan hittük, szentül hittük ezt!

De mily végzetesen, mily elszomoritóan tévedtünk! Ugy látszik, számitáson kivül hagytuk, hogy akik fogadást tettünk, s akikre e szent fogadás alapitva volt: *magyarok vagyunk!* Sajnos, ugy történt most is mint annyiszor. A szent fogadás elhangzott, az idő eljárt, de a lelkesedés lángja csak olyan magyar szalmalángnak bizonyulnak, amelynek hirtelen ellobbanó tüze nem volt képes a közöny és önzés fagyát a lelkekről leolvasztani! Akárhogy szépitgessük is a dolgot, még sem tagadhatjuk, hogy a főpásztorok és egyházi főhatóságok felhivásai legtöbb helyen siket fülekre találtak; a követendő szép példák követők nélkül maradtak és ma, hónapok multán még rosszabbul állunk, mint valaha! Némelyek reménytelenül és csüggetegen, mások meg ölbetett kezekkel, rideg közönnyel nézik a felekezeti iskolák ellen intézett szakadatlan ostromot.

E sorsdöntő órákban mélységes szomorúsággal kell megvallanunk, hogy az a szekér, melynek a kulturháborúhoz is mulhatatlanul szükséges anyagi eszközöket kellene hoznia, a hivatalos utakon veszedelmes kátyuba jutott. És még elszomoritóbb, hogy a segitséget hozó szekér megérkezése egyhamar nem is remélhető, mert ahelyett, hogy együttes erővel, egyszerre fognánk annak kiemeléséhez és gyors elindításához, egymásra háritgatjuk a munka nehezét és a sikertelenség gyalázatát. Pedig ha valaha igaz volt a közmondás, hogy *kétszeresen segit az, aki gyorsan nyujt segélyt*, most bizonynyal igaz, mert könnyen lehetséges, hogy a felekezeti iskolák ma-

* A kereszturi D. F. E.-ben tartott felolvasás.

holnap még attól a gyönge erőforrástól is elesnek, amely eddig a magasabb iskolai díjak szedéséből számukra csörgedezett.

Épen ezért minden egyes hivünknek, minden faji és egyházi szervezetünknek össze kell fognia, hogy — amig nem késő — *felekezeti iskoláink fennállását legalább anyagilag biztositsuk!*

Fölvetem tehát a kérdést, hogy ha az egyetemes adózás szent ügye a hivatalos utakon elakadt, nem kellene-e más irányban is próbálkoznunk?

Ha a helyi vezetők: papok, tanitók kifáradtak a kétségtelenül nehéz küzdelemben, fogjanak össze megsegitésükre egyházunk többi buzgó fiai és lányai, kik a Dávid Ferenc neve és lobogója körül tömörültek szervezetbe! Kezdődjék meg mindenfelé, — ahol még el nem kezdődött, — a felvilágositás és meggyőzés, de legfőképen a példaadás munkája! *Példaadónk legyen Dávid Ferenc, aki életét áldozta hitéért!* Méltatlan gyönge utódok volnánk, ha — semmibe véve egyháztörténelmünknek ama tanitását, hogy *iskoláiban él az egyház,* — még jövedelmünk csekély hányadát is sokallanók odaadni érette! Kétségbeejtő lenne ha csakugyan nem tudnók hiveinkkel megértetni, hogy iskoláink élete vagy halála megpecsételi hitünk, szent vallásunk és magyar fajunk sorsát is! Ha igy volna, akkor valóban mi vagyunk e földgolyóbisnak széthullásra, pusztulásra megérett nemzete!

De bármily szomoruak is eddigi tapasztalataink, félre a kishitüséggel! Egyes vidékeken már most is kedvezőbb a hangulat és az eredmény, mint eleinte. Épen ezért még mindig biznunk kell, hogy egyetértő körültekintéssel vezetett lelkes mozgalom minden egyházkörünkben diadalra viheti az egyetemes adózás kátyuba jutott ügyét. A feladat kétségtelenül nehéz; nehezebb, mint sokunk előtt látszott. Megoldása szivós kitartást, erős önbizalmat kiván. De mindnyájunknak mindent meg kell próbálnunk abban a tudatban, hogy siker esetén meglesznek az anyagi feltételek iskoláink fenntartásához. Egyelőre ez a fődolog.

De van ezenkivül más nagy feladat is. Iskoláink fölött tán még az anyagi gondoknál is sötétebb felhők kezdenek tornyosulni. A változott viszonyok között székely népünknél teljesen megcsappant a tanittatási kedv, ugy, hogy *iskoláinkat a legnagyobb veszedelem: a teljes elnéptelenedés fenyegeti!*

Annyi bizonyos, hogy az impérium-változás következtében a hivatalnoki pályák kapui csaknem teljesen bezáródtak az erdélyi magyar ifjuság előtt. De kérdem, kedves olvasók, ok-e ez arra, hogy ezentul a módosabb szülők se részesitsék gyermekeiket középiskolai nevelésben és oktatásban? Nincs-e még nagyobb szükségünk öntudatos, müvelt ifju magyar nemzedékre, mint eddig? Aztán az ipari és kereskedelmi pályák uj hazánkban is hozzáférhetők a magyar ifjak számára. Magyar szülők, magyar ifjak, ne idegenkedjetek többé a pályáktól! Ha uj államalakulások nem keletkeztek volna, abban az esetben is előbb-utóbb megkellett volna változtatnia a ma-

gyarságnak veleszületett urhatnám-gondolkodását! Ha boldogulni akar, mennyivel inkább kell módositania világfelfogását az uj államok keretein belül! Természetesen, az ipari és kereskedelmi pályák felé törő magyar ifjaknak is mindenekelőtt középfoku tanultságra és müveltségre van szükségük és legalább négy középiskolát végezniök kell, mert csak mint müvelt iparosok, vagy kereskedők vehetik föl a versenyt román és szász polgártársaikkkal. Hasonlóképen kivánatos, hogy földmüves atyánkfiai között is minél számosabban legyenek legalább négy középiskolai osztályt végzettek. E tekintetben a felvilágositás, meggyőzés és irányitás munkáját szintén sikerrel vehetnék kezökbe, vagy legalább kedvezően befolyásolhatnák Dávid Ferencz-Egyletünk vidéki és falusi tagozatai.

NŐK VILÁGA.

Egy 98 éves unitárius nő halt meg május 14-én Angliában. Két okból kell megemlékezzünk róla. Egyik, mert csodás hosszu életet 98 évet élt. Másik, mert ezt a hosszu életet az emberszeretet jótékony cselekedeteivel töltötte el. Az utóbbi 60 év alatt nem mult el karácsonyi ünnep anélkül, hogy ez a nő kinek neve Hankinson Elizabet, ne rendezett volna összejövetelt szülőkből és gyermekekből, hogy a szegények is élvezzék a karácsony örömeit. A pontosságban, baráti szeretet ápolásában, példányképe volt mindenkinek. Testileg nagyon kicsiny növésü, de annyira élénk és erős akaratu nő volt, hogy mindenki szivesen hallgatta tanácsait és utasitásait. Megemlitjük, hogy a néhai rokona volt a jótékonyságáról ismert Hankinson Frigyes lelkésznek.

Virág az Urasztalon. A D. F. E. Nőkszövetsége Kolozsvárt állandóan ellátja virággal az Urasztalát. Kora tavasszal minden vasárnapra vállalta egyik tag. Jó példa. Méltó követésre falun is.

Debrecenből szomoru hirt vettünk. Simák Lajosné szül. Deák Irén innen kiszakadt unitár. nőink egyike, ott buzgó presbyterünk, sulyos szenvedés után, hirtelen elhunyt. A megboldogultban forrón szerető anyát, hüséges, gondos feleséget sirat mélyen sujtott családja. Alig pár hete egyetlen leánya menyegzőjének örült boldogan s ime az öröm ragyogó sugára sötét gyászba borult. Kedvse emlékét sokan fogják érezni. Legyen nyugalma csöndes ott a messzi temetőben.

Az idő néha nehezen telik, néha oly gyorsan repül, hogy szeretnők megkötni, pedig egy óra mindig 60 perc, de a hosszuság vagy rövidség attól függ, hogy van-e dolgunk, mert akinek dolga van, mindig azon aggódik, hogy mindjárt vége a napnak. Sok időt veszteget el az ember amiatt, hogy nem osztja be a munkáját.

Az iskolai siker érdekében!

9. Felsőbb osztályokban (V—VI.) nemcsak a fogalmazási, hanem a szépirási gyakorlatokat is diktándó irkába végeztessük a betük arányositására szoktatásért.

10. Dolgozatokból inkább keveset végeztessünk, de a hibákat kijavittassuk.

11. Ne annyira másolási, mint önálló és főleg gyakorlati fogalmazványokat készittessünk.

12. Igen jó fogalmazási gyakorlat, ha egy-egy tanuló felváltva az iskolai táblánál ir s a többi a füzetben, máskor az egész figyel s ugyanakkor a hibákat kikerestetjük.

13. Mondatrészek kikeresésénél helyesebb előbb az állitmányt s az alanyt azután kerestetni, mivel utóbbi gyakrabban is hiányzik. Különben nem annyira a boncoló elemzés, mint összerakás a helyes.

14. Olvasás tanitásánál a hangos, eleinte szótagos összekapcsolást gyakoroltatni, nem engedve meg a magukban hangoztató és silabizáló rendszer meghonosodását. Valamint ne engedjük meg az utánhangoztatást. (Szó vége utáni *e* nyögő vagy éneklő hanglejtést.) Ennek s az utolsó szótag felkapásának ellensulyozására legjobb mód a magyarnyelv hanglejtésének megfelelően, általában az első szótag hangsulyozásának kellő érzékeltetése, megszoktatása, amikor önkénytelen elmarad a jelzett hiba.

15. Olvasásnál (a II. osztálytól kezdve) és éneklésnél felállani a szabadabb lélegzésért. Éneknél hátul össze lehet kulcsoltatni a kezeket.

16. Éneknél kész beállitásu segédeszközt használni, hol a tanitónak nincs kellő zenehallása.

17. Általában világi éneket is tanitsunk, ne csak egyházit!

18. Betanitott éneklésnél tanitók ne énekeljenek. Inkább kevesebbet, de azt önállóan énekeljék a tanulók.

19. Számolásnál később több gyakorlati példával, mint puszta számokkal dolgoztassunk, még pedig ugy, hogy a gyermek találja ki a müvelet nemét s ne a tanitó mondja meg, hogy szorozd meg vagy oszd el stb.

20. Szorzótáblánál nincs gyakorlati haszna az ilyszerü gépiességnek: mond el a 6-szorost stb.

21. Szorzásnál először pl. egy árának a többszörösével, osztásnál az egészben egy árának a keresésével kell érzékeltetni s az eredményt az alapon hozatni ki, nem az eredményt mondatni meg először s azután a megokolást. Például következetesebb, érzékeltethetőbb: 1 füzet 6 L, 5 füzet 5×6 L, ami = 30 L, mint forditva, hogy 1 füzet 6 L, 5 füzet = 30 L, mert 5×6 = 30. Ugy az osztásnál: 30 L.-ból annyi füzetet tudunk venni, ahányszor a füzet ára a 6 L megvan a 30-ban, mint forditva, hogy: 30 L.-ból 5 füzetet tudunk venni, mert 5×6 = 30 stb.

22. Nem helyes pl. ilyen általános vonatkozásu kérdést adni, hogy tudsz-e valamit mondani a lóról, mert akkor akármit mond.

róla, el kell fogadjuk; hanem a kérdést ugy kell intézni, hogy arra csak egy helyes feleletet lehessen adni s az olyan lesz, amilyen irányba tudakozódunk. Például: Mire használják a lovat? stb. stb.

23. Feleltetésnél a fegyelmezés szempontjából jobb össze-vissza szólitani s nem sorba menni fiuk és leányok szerint.

24. Ha a tanitó nem tulhangosan, de érthetően beszél, jobban fegyelmez általa, mintha tulságosan kiabál, mert a gyermek jobban rá van utalva a figyelésre, azonkivül saját magát is kiméli ezáltal. Különben is sok beszédet megtakaríthat, ha az általános azon szokás helyett, hogy a feleleteket utánmondja — hallgat, a kikérdezések idején meg a tanulót beszélteti s nem ő beszél.

25. Kérdést előbb az egész osztályhoz intézni s azután szólitani feleletre.

26. Feleleteket fennakadás esetén nem előmondással vagy egyes szavaknál az első szótag beinditásával, hanem rávezető kisegitő kérdéssel kell irányitani.

27. Tanitáskor az osztály előtt lenni, honnan az egészet szemmel lehet tartani s ne közéjük vagy hátuk mögé kerülni.

28. Általában minden lehetőt szemléltetni kell, mert ha igaz, hogy az ismétlés a tudományok anyja, sokkal igazabb, hogy a szemléltetés a megalapozás egyik főgyökere.

A felsorolt módszeres eljárásokon kivül, a rendtartás minél megfelelőbb módon való keresztülvihetése szempontjából, az alábbi javasolni valóim lennének:

29. Ugy a fejlődő gyermeksereg, mint munkaidejét az iskolában töltő tanitó legfontosabb érdeke, hogy a tanterem minél tisztább legyen. Sajnos, e követelmény nem nyer kielégitést általában. Sok helyen a türhetetlenségig elhanyagolt állapot van. Ahol az egyházközségnek nincs módja a baj orvoslására, ott a tanitók olyanformán segithetnek e nehézségen, hogy a müsoros mulatságok előkészitését olyan feltétellel végezzék, hogy a jövedelemből kikötött összeg iskola tisztogatási célra és felszerelés pótlásra fordittassék. Ahol lehet, igen jó a padlóolajozásig is eljutni.

30. Lábtörlőkről, lábkaparókról feltétlen szükséges gondoskodni, amit fából házilag is meg lehet készittetni.

31. Szükséges volna minden iskola részére az intézkedések bejegyzésére szolgáló látogatási napló.

32. A naplók okmányok lévén, elengedhetetlen kellék: azok összevarrása, lepecsételése, aláirása és tintával való vezetése.

33. Ahol az osztályzat elmarad, a megokolás bevezetése szükséges.

34. Az elhanyagolt illemhelyek rendbehozása és tisztántartása egészségi, erkölcsi és illem szempontjából egyformán fontos követelmény.

Akik a felsoroltakból valamit haszonnal tudnak értékesiteni s oly szivesen fogadják, mint amily készséggel juttatom, örömet szereznek vele; ahol nincs szükség rá, ott annál örvendetesebb az állapot, mely boldog tudat még megnyugtatóbb. (Vége.)

Kolozsvár, 1923. május 23. **Patakfalvi Zsigmond**, tanitó.

Levél Angliából.

A Britt és Külföldi Unitárius Társulat minden évben májusban tartja közgyülését. A jelen évi közgyülés elhatározta, hogy a társulat külföldi levelező tagjainak üdvözletet küld. Erdélyben Ferencz József püspök ur és lapunk főszerkesztője kaptak ilyen levelet, melyet lapunk olvasóival közlünk, miután az egyben egyházunknak és minden unitáriusnak szól. Olvassa mindenki gondos figyelemmel és meritsen belőle önbizalmat és kitartást a küzdelmes nemes munkára.

1923. május 28.

Kedves Boros professzor ur!

A Britt és Külföldi Unitárius Társulat Londonban, Essex Hallban tartott évi gyülésen Jones Sidney C. ur elnöklete alatt egyhangulag és lelkesedéssel határozta, hogy a Társulat tagjai és barátai üdvözletét fejezzük ki Önnek és a vallás szabadsága ügyében Önnel együtt munkálkodó atyafiaknak; egyben kifejezte azt a reménységét is, hogy lelkesitőleg fog hatni az a tudat, hogy Angliában szeretettel és büszkeséggel gondolnak Önökre.

A világ nagy fölfordulása a legjobbak szivét és a legbölcsebbek elméjét izgalomban tartja. Minden ország haladó, szabadelvüen gondolkozó és vallásos vezetőinek elsőrendü föladata mindent megtenni a nemzetek közötti egyetértés és jóakarat szelleme elősegitésére. Valameddig nem Isten akarata uralkodik e földön, mindaddig nem lesz állandóságuk a kormányoknak és nem lesz őszinte barátság a népek között.

Minden jót kivánva, maradok hive

Mellone S. H.
titkár.

Unitáriusok jöjjetek hozzánk. Az amerikai presbiteri püspöki egyháznak egyik jeles cimz. püspöke előadást tartott Bostonban az unitárius lelkészek gyülésén. A kedves és liberális gondolkozásu férfi sok szépet mondott el az unitáriusokról és végül azt a tanácsot adta nekik, hogy lépjenek be az ő püspöki egyházába. Ugy látjuk amerikai lapjainkból, hogy az unitáriusok erre nem hajlandók számos okból, de különösen azért sem, amint ismert barátunk Speight bostoni lelkész mondja, mert az unitáriusok nem önként hagyták el a nyájat sem Amerikában, sem Angliában, hanem kiüzték őket és megtagadták a testvéri viszonyt. De másfelől azért sem, mert a püspöki egyház most is minden héten elismételi az eretnekek elleni átkot, mert Krisztusnak Istengyanánt imádását követeli. Ezért már oly sokat szenvedtek, hogy inkább csak megmaradnak amellett, hogy Jézus is ember volt, bámulatos reformátor, de igazi és egészen emberi lény, aki emberi voltában nagy dolgokat végzett az emberiség javára, de kérdés, hogy elégnek tartanók-e amit tett és tanitott, ha valóságos Istent látnánk benne. Hidjünk az Atyában és kövessük Jézust, aki testvérünk és barátunk.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

El kell olvasni: *Sokan vannak* a hátrálékosok legjobb embereink közül, legjobb egyházközségeinkben. Mult évben buzgolkodó *lelkészeink, gyüjtőink* sziveskedjenek a f. évi dijak fizetéséről gondoskodni. Bizalom bizalmat vár.

Az unitárius zászló fenn lobog mindenik országban hol egyszer kitüzték a templom tornyára. Csodás egyetértés lélesült májusban Angliában. Az összes gyülekezetek, a legnagyobb és a legkisebb is, kezet fogtak, együtt munkálnak. Amerikában valóságos forradalmi hangulat fogta meg a lelkeket Massachusettstől Californiáig. A májusi gyüléseken csupa lélek, életerő, szellemesség, önmérséklet, mindenki megbecsülése, keresztény szeretet uralkodott. Aki eddig szóbeszédnek vette az unitárizmus nagy jövőjét, most saját szemével győződhetett meg hajnalhasadásáról. Erdélyben is erjeszt a kovász és minden bizó lélek látja, hogy jőni fog, mert jőni kell egy jobb kornak, mely után imádság száll föl az ég Urához.

Elnökünk báró Petrichevich Horváth Kálmán ur huzamos gyöngélkedését, mindnyájunk örömére már teljesen kiépülte, egyházközéleti szereplését ujból megkezdette. Az E. K. Tanács juniusi gyülésén jelen volt és élénk figyelemmel vett részt a tanácskozásban.

Elhunytak. *Kövendi Váradi Károlyné,* sófalvi Miklós Ida, dr. Váradi Aurél ek. jogtanácsos édes anyja, a nagy idők tanuja, aki abban a ritka szerencsében részesült, hogy a költő-meteor Petőfi ajakáról hallgathatta a tordai szülői háznál a költeményeket. A példásan nemes életü és nagylelkü asszonyt a családon kivül sok tisztelője fájlalja. — *Ótordai Weress Sándor* egyházi tanácsos élete 63-ik évében hosszas szenvedés után elhunyt Kolozsvárt junius hó 14-én. Tordán temették el a családi sirba. Fia, leánya és népes rokonság gyászolja a kedves embert, szerető jó atyát, kiben főszerkesztőnk apatársát veszitette.

Lőrinczi Dénes manchesteri akademitánk elismerésreméltó munkát végez az angol unitárius gyülekezetekben. Predikációkat, felolvasásokat tartott, néhol vetitett képekkel, a közönség megelégedésére. Augusztusban tér haza és a Dávid Ferencz-Egylet közgyülésén (szept. 1.) felolvasást fog tartani.

Uj lelkészek. A Theol. Akad. vizsg. bizottsága öt ifjut jogositott föl az unitárius lelkészhivatal elfoglalására: Balázs Ferenc, Máthé Zsigmond, Pál Tamás, Pálffy Albert, Pálffy Árpád, kik tiszta jeles eredménnyel állották ki a szakvizsgát. Balázs és Pálffy Árpád a kántori képesitőt is jeles eredménnyel letették. Ugyanabból jelesen és jól vizsgázott Fazakas Sándor vadadi tanitó.

Az ünnepélyes papbeiktatás csak 1854-ben kezdődött. Ekkor szabályozta az E. K. Tanács a mai eljárási formát. Az aranyostordai kör 1922-ben a Gálfi András beiktatásakor Alsó-felsőszentmihályon azt a szép és megható eljárást vette gyakorlatba, hogy

miután a beiktatott lelkész a szószékről leszállott, a kör összes lelkészei palástosan kiállanak az Urasztal körül s egyik megbizott lelkész az uj kartársat köszönti, testvéries egyetértésre, bizalomra és kartársi szeretetre hivja föl és erről köri lelkésztársai nevében biztositja. Az uj lelkész megköszöni a baráti üdvözlést és igéretet tesz a kartársi hüségre és a közös szent célnak megfelelő munkálkodásra. Ezt kézfogással erősitik meg. Remélhető, hogy ezt a nagyon megható eljárást mindenik egyházkör gyakorlatba veszi.

Izgalmas napokat éltek középiskoláinkban nemcsak a tanulók, hanem a tanárok és az intézőség is, mert a kormány-rendeletek a tanév végén olyan intézkedéseket tartalmaztak, amelyek a magántanulóktól megvonták a vizsgázás jogát, a leányokat mind magántanulónak nyilvánitotta és irásbeli, meg szóbeli külön vizsgára utalta. Sok izgalom után mégis eredményt értek el.

Dr. Carpenter az unitárius világ egyik fő büszkesége, egyházunkat 1910-ben a Dávid Ferenc nagy ünnepén meglátogatta volt s azóta is állandóan szivén hordozza nem egész nagyon könnyü sorsunkat. Történelmünk egykori megirója az ő nevét sok helyen föl fogja jegyezni. Segitségére kivánunk lenni a következő adatokkal: Dr. Carpenter 1901-ben lett az oxfordi egyetem magistere (M. A.) Ez a doktorátusnak jó részt megfelel. Azóta hat doktorátust kapott: 1904-ben theologiai (D. D.), 1906-ban philosofiai (D. Gitt.), 1908-ban theologiai (D. D. Glasgow), theologiai (Jena), 1909-ben theol. (Genf), theologiai 1923 (Oxford).

Angol vendégeink voltak április hónapban Lawrance ur és Hankinson. Az E. K. Tanács ülésén megjelentek, hol a püspök ur meleg üdvözletét a főjegyző tolmácsolta s Lawrence ur az Inquirerben kedves levélben emlékezik meg róla. Elmondja, hogy Tordán néhai igazgatónk Major Sándor özvegyét lakáshoz segitették. Meglátogatták Budapesten az egyetemi hallgatók otthonát, Budakeszin a gyermekkórházat, melyeket angol és amerikai segélyből tart fenn Hankinson.

Figyelmezteti az E. K. T. elnöksége lelkészeinket és hiveinket, hogy Amerikába sem hivatalos sem magánügyben levelet ne küldjenek a püspök ur vagy a missziói bizottság kikerülésével, a kik szivesen állanak szolgálatra minden ügyben.

A keresztelés fontosságát az E. K. Tanács annyira értékeli, hogy az iskolába beiratkozóktól keresztelési bizonyitvány előmutatását követeli meg.

Harangszentelés Sepsibodokon. Szerény keretek között avatták fel a közös áldozatkészségből vásárolt uj harangjukat. A felavató imát: Göncz Mihály laborfalvi lelkész, esperesi kiküldött tartotta. Felavató beszédet pedig a 34. zsoltár 12. v. alapján: Végh Benjámin árkosi lelkész mondott. A harang beszerzésének történetét, valamint az áldozatkészség megnyilatkozását: Biró István beszolgáló lelkész ismertette. Érdemes megemliteni, hogy ez a 100 lelket sem számláló gyülekezet rövid félév leforgása alatt csaknem 13.000 leut

hozott össze e célra. E sikerben részes minden egyháztag, különösen pedig Orbán Ferenc a lelkes és fáradhatatlan gondnok. Követésre méltó!

A D. F. E. munkálkodik. *Orgonaszentelés és D. F. Egyleti gyülés Kökösben.* (Mult számunkra elkésve érkezett. *Szerk.*) Szép és lélekemelő orgonaszentelő ünnepségnek voltunk tanui május 6-án Kökösben nagy gyülekezet jelenlétében. Az ünnepélyt Régeni Áron árkosi énekvezér-tanitó az orgona akkordjaival nyitotta meg. A gyülekezet éneke után József Lajos esperes áhitatos imájával emelte lelkünket Istenhez; felolvasta a főt. Püspök urnak üdvözlő iratát. Régeni Juliska k. a. énekelt kellemesen csengő hangon, Régeni Áron kisérete mellett. Dr. Boros György püspökhelyettes a 68. zsoltár 5. v. alapján tartott szép gondolatokban bővelkedő, magas szárnyalásu felavató beszédet. Benedek Gábor helybeli lelkész ismertette az orgona beszerzésének történetét. A D. F. E. háromszékköri fiókja tartotta gyülését ugyancsak a templomban. Elnöki megnyitó Ütő Sándortól; Schubert: A tengeren, előadták Kratofil Dezső (orgona) és Király Lajos (hegedü); Szemlei Ferenc: „A tanitó" c. költeményét szavalta Csefkó Éva; Schubert: Die Treumerei, előadták Kratofil Dezső (orgona) és Király Lajos (hegedü); felolvasást tartott dr. Benke János körorvos a fertőző betegségekről; Váradi Antal: „Az Ur itél" cimü melodrámát müvésziesen adták elő József Kálmánné és Kratofil Dezső; elnöki bezáró, melynek keretében dr. Boros György egyh. főjegyző, a D. F. E. üv. alelnöke lelkes szavakban emlékezik az egylet magasztos céljáról, gyönyörüséges hivatásáról és buzdit az egyházközségi fiókegyletek szervezésére és megalakitására. Mindkét ünnepség a teljes siker jegyében folyt le.

Kelemen Lajos Szováton. Kiváló ifju történetirónk két nagyjelentőségü utjáról akarunk beszámolni. A mult nyáron Szováton tartott köri közgyülés alkalmával a templomot zsufolásig megtöltő gyülekezet előtt igen érdekes előadást tartott a templom és község multjáról. A régi gótizlésü templom formájából, beosztásából és méreteiből a megközelithető pontossággal meghatározta az épités idejét, majd az épületen levő különböző cimerekből s szobormaradványokból az épittető és fenntartó pátronuscsaládokat. Fejtegetései során részletesen megemlékezett azokról a küzdelmekről, melyekben gyakran volt részük az itteni unitárius hiveknek egyes hatalmaskodó birtokosok s mások részéről anyagi és lelki ügyekben. Lelki gyönyörüség volt szemlélni az egyszerü nép érdeklődését. — F. évi pünkösd másodnapján a helybeli Dávid F. egylet által rendezett müsoros estélyen ismét szerencséje volt a szováti közönségnek Kelemen Lajoshoz. Ez alkalommal arról győzte meg hallgatóit, hogy ép oly jó humorista, mint historikus. A régebbi magyar szinészéletből dolgozott fel egy vidám jelenetekben és ötletes fordulatokban gazdag történetet *„Hamlet Szászrégenben"* cimen, melynek főhőse a sokaktól általánosan ismert Kiss Soma volt. A szellemes felolvasás egészen lebilincselte a felekezeti iskola nagytermét megtöltő helybeli és

vidéki közönség figyelmét. A közvetlen és élvezetes előadás felejthetetlen lesz azok előtt, kik a népszerü tudóst ez alkalommal is hallgathatták. Hála és elismerés Kelemen Lajosnak. Az estélyen az egylet részére adakoztak: Mózes Károly 200, Kun Sándor, Deák József, Mágner Sándor 100—100, özv. Bede Emilné 50, Kelemen Lajos, dr. Nagy János, Kun Mór, Filep Árpád, Antónya Mihály 40-40, Binder Albert 30, Kovács Elek, Tóth Simon, Kathonay Gábor, Bodor Dániel, Tóth Sándor, Róth Ferenc, Csete Sándor, Czibre János 20—20; többen 5—10 leit. Tiszta jövedelem 810 lei. Köszönetet mondunk a kegyes adakozóknak, a müsorban közremüködőknek Vassné Kun Irén őnagys., Kelemen Lajos, Ürmösi Jenő, Kory József uraknak és az összes helybeli szereplőknek.

Mészkön a Dávid Ferenc egylet f. évi január hóban 40 taggal megalakult. Elnök: Gálffy Zsigmond lelkész; alelnök: Komáromy Márton tanitó, tikár: Kardos András, jegyző: Gálfy Tamás. Az uj fiók-egylet a tél folyamán 4 vallásos délutáni összejövetelt tartott, melyeken szabad előadást tartott Gálffy Zsigmond lelkész, egy alkalommal Komáromy Márton énekvezér-tanitó és egy alkalommal felolvasott Komáromy Mártonné okl. tanitónő, mindannyiszor énekelt az egyházközség férfi és női énekkara. Szavaltak: egy alkalommal: Gálffy Irén, Gálffy Ida, Gálffy Klára, Kereki Gizella, Gálffy Judith, két alkalommal: Csongvai Eliz, Halmágyi Jolán, Halmágyi Ida, Borbély Eszti, Nagy Ilus és Kardos Erzsike.

Csehoslovakia köztársaság elnökének dr. Massaryknak a felesége unitárius volt Amerikából. Most, hogy a nagyasszony meghalt, az Amerikai Unitárius Társulat évi közgyülése a következő részvétet fejezte ki: A Társulat elismerését nyilvánitja azért a hithüségért, melyet Massarykné asszonyság egész életében tanusitott az unitárius vallás iránt és halála alkalmából Massaryk elnök urnak a nagy csapás alkalmából őszinte részvétét fejezi ki.

Kitünő jó példa! Amerikában a fók társaság t. i. a gyümölcsfa-egylet jutalmat tüzött ki a városoknak és megyéknek. A jutalmat Winnebage megye (Illinois állam) nyerte, mert ott április hónapban 17.000-en ültettek fát. Legnagyobbrészt iskolásgyermekek. A Berde-jutalomra pályázóktól is azt szeretnők olvasni, hogy hány fát ültettek és hányat oltottak. Száz leu jutalmat nem érdemel, aki legalább száz uj gyümölcsfával nem gazdagitja faluját.

Iskola látogatás. Az egyházi főhatóság megbizásából az Aranyos vidékén: Alsó- Felsőszentmihály, Mészkő, Szind, Torockó, Torockószentgyörgy; Kolozs-Dobokában: Magyarszovát; Küküllőikörben: Bethlenszentmiklós, Dombó, Dicsőszentmárton, Harangláb, Magyarsáros; Marosi-körben: Buzaháza, Csikfalva, Ikland, Iszló, Jobbágyfalva, Kisadorján, Nyárádfalva, Nysztlászló, Nysztmárton, Nyomát, Szentháromság, Székelykál, Vadad; Kereszturi-körből: Rava egyházközség iskoláit meglátogatta: Patakfalvi Zsigmond kolozsvári tanitó. A Háromszéki-körből: Árkos, Bölön, Kálnok, Kökös, Nagyajta, Sepsikőröspatak, Sepsiszentkirály, Szentiványlaborfalva; Kereszturi-körből: Csehétfalva, Firtosmartonos, Magyarzsákod, Szent-

ábrahám, Székelykeresztur, Székelyszentmihály, Tordátfalva; Udvarhelyi-körből: Okland és Vargyas iskoláit pedig meglátogatta: Régeni Áron árkosi tanitó. Ennek hatása alatt készült P. Zs. közölt cikke.

Tornaünnepély. A kollégium ifjusága (leányok és fiuk) szépen sikerült tornaünnepélyt rendezett vasárnap (jun. hó 10-én) délután. A szabad- és szergyakorlatok után érdekes atlétikai számok és játékok következtek. A főverseny eredménye: I—IV. o.: 1. Érsek Elek III. 12 ponttal, 2. Király István IV. 19 p., 3. Kovács Gyula IV. 10 p.; V—VIII. o.: 1. Nagy Domokos VIII. 26 p., 2. Székely János VIII. 19 p., 3. Horváth-Toldy István VIII. 15 p. Az ünnepély végén Vári Albert vallástanár tartott beszédet, majd Ferencz József főpásztorunk meleg szavakkal zárta be az ünnepélyt. László Gyula tornatanár az évzáró tornaversenyen győzteseknek nyilvánitott tanulók jutalmazására gyüjtött: 4615 leut, 55 drb. könyvet, 29 drb. érmet, 4 drb. ékszert és disztárgyat. Ütő Lajos az Apolló-körrel és az énekkarral közremüködött a felvonulásnál és a szabadgyakorlatok bemutatásánál. Nagy közönség élvezte a tornász-ifjuság szép és gondos bemutatkozását és elismerte László Gyula tanár fáradozását.

A „Tizenegy"-ek könyve megjelent. Üde mint a tavaszi hajnal, kedves mint az első meleg napsugár, szeszélyes mint az áprilisi szél. Ha eljön a nyaru lesz még gyümölcse is. A prózákat és verseket irták: Balázs Ferenc, Dobai István, Finta Zoltán, Jakab Géza, Jancsó Béla, Kacsó Sándor, br. Kemény János, Maksay Albert, Mihály László, Szentiványi Sándor, Tamási Áron. A képeket rajzolták: Ács Ferenc, Dévai Margit, Jeddy Sándor, Kós Károly, Lengyel Sándor, Nagy Benő, Pap Domokos, Szakáts Lajos, Szopos Sándor, Tóth István és Nagy Benő. Olvasóink sok ismert névvel fognak találkozni a sorozatban.

Apátlan, anyátlan árvák Verespatakon örökbefogadót keresnek. Egyik fiu 14, másik 12 éves, egyik leány 9, másik 8 éves. Mindenik ép, egészséges.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába folyó évi április hó 18-tól junius 20-ig előfizetői és tagsági dijat fizettek: Killyéni Endre, Took Balázs, József Lajos, Unitárius Egyházközség, Tana Sámuel, Gyöngyösi Károly, Novák Jánosné, Téglás Albert, Vida Géza, özv. Ütő Benjáminné, id. Szabó Mózes, ifj. Szabó Mózes, Koródi Ferenc, Köntés Ferenc, József Kálmán, Bedőházy Gábor, Benedek Ferenc, Ütő András, Ref. kollégium, dr. Jakab Tibor, Simon András, Incze Béla, özv. Kriza Sándorné, Szász István, Óváry Károly Sepsiszentgyörgy; Unitárius Egyházközség, Lőfi Ödön Bölön; Unitárius Egyházközség, Régeni György Kálnok; Unitárius Egyházközség, Benkő Árpád, Végh Benjámin Árkos; Took Mózes, Darkó Lajos, Erdős Mihály, Taar Géza, ifj. Fürész János Nagyajta; Kádár Sándor, Székely Kelemen, Unitárius Egyházközség, Kiss Gyula Sepsikőröspatak; Unitárius Egyházközség, Gál Mózes, Sükösd Farkas Sepsisztkirály; Unitárius Egyházközség, Benedek Gábor, Sigmond Tamás Kökös;

Unitárius Egyházközség Laborfalva; dr. Balogh Istvánné Málnás; Unitárius Egyházközség Kilyén; Deák Jenőné Telek; id. Kelemen Ferenc Torockó; Matskásy Lajosné Kolozsvár; Árkosi Ferenc, Gagyi István, Koronka Dénes, Marosi András, Gáspár Ferenc, Fodor Tamás, Árkosi András, Balogh Samu, Uzorai Ferenc, Fehérvári István, Ferenczi József, Gálfalvi Ferenc, Hegyi Gábor, Kilyén Dénes, Fülöp Sándor, Fekete János, Koronka Péter, Koronka Ferenc Vulkán; Suka Sándor, Benczédi Lajos, Szilágyi Sándor Lupény; özv. Nyiredi Gézáné Kolozsvár; Nagy Andrásné Petrilaka; Lőrinczy János Segesvár; Ambrus Gergely Kolozsvár; Boros György Eliseni; Kriza János Beszterce; Csulak Károly Nagytalmács; özv. Borsos Imréné, Király József Kolozsvár; br. Daniel Lajos Vargyas; Gombos Eszter Székelykeresztur; özv. Mikó Árpádné Marosvásárhely; Pálfi T. Ferenc Várfalva; dr. Albert Lőrinc Bölön; Dézsi Dénes Aranyosrákos; Ferencz József püspök Kolozsvár (60 L); özv. Végh Gyuláné Tordátfalva; ifj. Bardócz Ferenc Torda; Biró Árpád, Biró Ferenc, Gönczi Ferencné, Fodor Antal, Kovács József, Klotza András, Nemes Nagy József, Nemes Nagy Dénesné, Esztegár Józsefné, Székely István, Zlegnean Ferencné, Ürmösi Sándorné, Kövér Erzsike Abrudbánya; Vári Domokos Lókod; Unitárius Egyházközségek: Kolozsvár, Kolozs, Magyarszovát, Kide, Torda, Torockó, Torockószentgyörgy, Abrudbánya, Verespatak, Bágyon, Kövend, Aranyosrákos, Várfalva, Alsó-Felsőszentmihály, Sinfalva, Mészkő, Csegez, Tur, Szind, Komjátszeg, Petrozsény, Lupény, Ádámos, Bethlenszentmiklós, Désfalva, Dicsőszentmárton, Dombó, Harangláb, Szentbenedek, Széplak, Szőkefalva, Segesvár, Szabéd, Marosvásárhely, Nyárádszentlászló, Csókfalva, Hyárádszentmárton, Vadad, Székelykaál, Nyomát, Iszló, Szentháromság, Abásfalva, Derzs, Gyepes, Karácsonfalva, Keményfalva, Homoródszentmárton, Homoródszentpéter, Homoródujfalu, Kénos, Lókod, Jánosfalva, Városfalva, Recsenyéd, Olthéviz, Datk, Alsórákos, Fogaras, Nagyajta, Brassó. — Alapitói dijban fizettek: Csutak Károly Nagytalmács, br. Daniel Lajos Vargyas, Péter Sándor Muzsna 100—100 leut. Az egyletnek ajándékozott Ambrus Gergely Kolozsvár egy darab Közhasznu Takarékpénztári részvényt 50 leu névértékben és annak beváltott szelvényeiért 14 leut. Kolozsvár, 1923. junius 20-án. *Gálfi Lőrinc* pénztárnok.

Leányoknak legszebb ajándék: „Szivemet hozzád emelem...” női imádságos könyv. — Irta Dr. Boros György. Kapható a legegyszerübb kiállitástól a legdiszesebbig a kiadóhivatalban.

Nyomatott „Korvin“-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz.